

ADVIES

CRB 2021-3050

**Start van de betalingstermijn
van facturen voor consumenten
en elektronische facturatie**

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Advies
Start van de betalingstermijn van facturen
voor consumenten en elektronische facturatie

Brussel
09.11.2021

Inbehandelingneming

Bij brief van 31 mei 2021 richtte de Staatssecretaris voor Consumentenbescherming, mevrouw De Bleeker, een adviesvraag aan de bijzondere raadgevende commissie Verbruik betreffende de vraag om te onderzoeken wat de opties zijn om de consument meer duidelijkheid te verschaffen inzake betalingstermijnen van facturen voor consumenten, en meer in het bijzonder wat betreft de start van de betalingstermijn.

De subcommissie Handelspraktijken van de brc Verbruik, die opdracht kreeg om een ontwerpadvies voor te bereiden, kwam hiervoor bijeen op 1 juli 2021, 21 september 2021 en 22 oktober 2021. Bij de voorbereiding van dit ontwerpadvies kon de brc Verbruik een beroep doen op de leden en deskundigen van de bijzondere raadgevende commissie Onrechtmatige Bedingen. De brc Verbruik wenst de brc Onrechtmatige bedingen dan ook uitdrukkelijk te bedanken voor hun deskundige medewerking.

Namen deel aan de werkzaamheden: de dames Bovy (Test Aankoop), Cauffman (Maastricht University), Doucene (BV-OECO), Feltkamp (VUB), Laplace (Comeos), Meyers (Comeos), Ponet (voorzitter brc Onrechtmatige bedingen), Vanden Abeele (Agoria), Van Overbeke (verslaggever, BV-OECO), Van Overwaele (Confederatie Bouw), en de heren Appermont (Uhasselt), Bogaert (ACLVB), Coene (Test Aankoop), Deforce (Test Aankoop), Ducart (ondervoorzitter brc Verbruik, Test Aankoop), Greuse (ACV), November (Test Aankoop), Schretter (ondervoorzitter van de brc Onrechtmatige Bedingen), Soquet (Unizo), Steennot (voorzitter brc Verbruik) Van Hoe (verslaggever, VBO) en van Oldeneel tot Oldenzeel (Agoria).

Na een stemming op afstand, conform artikel 8 van het huishoudelijk reglement van de brc Verbruik, werd het ontwerpadvies op 9 november 2021 door de plenaire vergadering van de brc Verbruik goedgekeurd onder het voorzitterschap van de heer Steennot.

Inleiding

Staatssecretaris voor Consumentenbescherming, mevrouw De Bleeker, meldt dat zij verscheidene vragen heeft gekregen inzake de start van de betalingstermijn van facturen voor consumenten.

De consument wordt immers geconfronteerd met factuurdata die soms te ver van de eigenlijke bezorgingsdatum van de factuur liggen, met als gevolg dat de redelijke termijn dan al minstens een week gestart is alvorens de consument kennis kan nemen van de factuur. Eén van de redenen is dat een factuur soms lang blijft hangen tussen de facturatedienst en het moment waarop de factuur bij de post toekomt. Een andere belangrijke reden is dat de post niet meer dagelijks wordt geleverd, tenzij het bedrijf kiest voor de levering 'dag +1', wat uiteraard duurder is. Dit heeft laattijdige betalingen en onnodige herinneringen tot gevolg.

De consument dient echter over de nodige tijd te beschikken om kennis te nemen van de facturen, de correctheid ervan te controleren en uiteindelijk te betalen. Zodoende worden laattijdige betalingen en onnodige herinneringen vermeden.

Eerst en vooral wordt aan de bijzondere raadgevende commissie Verbruik (brc Verbruik) gevraagd om te onderzoeken wat de opties zijn om de consument meer duidelijkheid te verschaffen inzake de start van de betalingstermijnen. Een mogelijke oplossing die de staatssecretaris naar voor schuift bestaat erin om de start van de betalingstermijn te laten ingaan op 'de postdatum plus twee of drie dagen'.

Tot slot dient er te worden onderzocht of er enige – al dan niet legale - obstakels zijn vanwege en voor de sector om in de toekomst ten aanzien van de consument zo veel mogelijk digitaal te factureren. De mogelijkheid om – indien door de consument gewenst - een papieren versie van de factuur te ontvangen, dient volgens de Staatssecretaris echter behouden te blijven.

ADVIES

1. Algemeen

De brc Verbruik, merkt op dat de adviesvraag uit twee verschillende onderdelen bestaat. Enerzijds is er de problematiek rond de start van de betalingstermijn van facturen voor consumenten. Anderzijds wordt de mening van de brc Verbruik gevraagd over het stimuleren van elektronische facturatie ten aanzien van consumenten. Hoewel beide onderdelen gelinkt zijn aan elkaar, zoals verder in het advies wordt verduidelijkt, worden ze hierna in twee afzonderlijke punten behandeld.

2. Start van de betalingstermijn van facturen voor consumenten

De brc Verbruik stelt vast dat de Consumentenombudsdienst in zijn jaarverslag 2020¹ op plaats 7 van meest vastgestelde dossiers 'betalingen, voorschotten' in het algemeen vermeldt. Met betrekking tot de specifieke probleemstelling van de start van de betalingstermijn, erkent de brc Verbruik tevens dat er zich in de praktijk moeilijke situaties kunnen voordoen waarbij consumenten facturen krijgen met data die soms ver van de eigenlijke bezorgingsdatum van de factuur liggen, met als gevolg laattijdige betalingen en onnodige herinneringen. Een van de redenen hiervoor, maar zeker niet de enige, is dat de post niet meer dagelijks wordt beleverd.

De brc Verbruik is van mening dat een eventuele oplossing voor deze probleemstelling in ieder geval een billijk evenwicht dient te respecteren tussen enerzijds de belangen van de onderneming, om binnen een redelijke termijn de betaling te ontvangen voor de geleverde prestaties, en anderzijds de belangen van de consument om over de nodige tijd te kunnen beschikken om kennis te nemen van de factuur, de correctheid ervan te controleren en eventueel contact op te nemen met de onderneming.

Volgens het gemeen recht heeft een factuur uitwerking op de dag dat zij wordt ontvangen door de consument. Het is aan de onderneming om te bewijzen dat zij het betaalverzoek daadwerkelijk bij de consument heeft afgeleverd. Als een onderneming beslist om het betaalverzoek niet aangetekend te versturen, draagt zij dus de bewijslast om aan te tonen dat de consument de factuur ontvangen heeft. Kan zij dat niet aantonen, dan kan zij niet bewijzen dat de termijn voor betaling is begonnen lopen en kan de consument niet geacht worden laattijdig te hebben betaald.

---

¹ Zie o.m. het [Jaarverslag 2020](#) van de Consumentenombudsdienst.

De brc Verbruik stelt vast dat in de adviesvraag een mogelijke concrete oplossing naar voor wordt geschoven, met name om de start van de betalingstermijn te laten ingaan op 'de postdatum plus twee of drie dagen'. De brc Verbruik is er echter niet van overtuigd dat deze pragmatische oplossing waarbij bpost wordt ingeschakeld om een rechtszekere datum te faciliteren, een volledige oplossing kan bieden voor de vastgestelde problematiek. Eerst en vooral stellen zich hierbij een aantal praktische problemen die ook nog niet met bpost werden afgetoetst, zoals het feit dat niet elke factuur een postdatum heeft en wordt afgestempeld, en dat bpost moeilijk kan weten of een brief al dan niet een factuur bevat. De brc Verbruik vreest dat deze specifieke oplossing de rechtszekerheid niet ten goede zal komen, bijkomende (bewijs)problemen zal genereren en extra kosten met zich zou meebrengen.

Volgens de brc Verbruik dient dan ook eerder een globale analyse gemaakt te worden van de verschillende situaties waarmee ondernemingen en consumenten bij de facturatie geconfronteerd kunnen worden. In dat kader wijst de brc Verbruik op de intentie van de regering om een nieuw Boek inzake overmatige schuldenlast in het Wetboek van economisch recht op te nemen, waarbij alle onderdelen inzake schuld (ontstaan van schuld, betalingstermijnen, sancties, facturatie, herinneringen, onbetaalde schulden...) tegen het licht worden gehouden en samen worden gebracht. De brc Verbruik acht dit een goede zaak en vraagt bij deze werkzaamheden betrokken te kunnen worden. Als inspiratiebron voor deze werkzaamheden vermeldt de brc Verbruik reeds het advies dat de toenmalige Commissie voor Onrechtmatige bedingen in 2011 heeft uitgebracht over het nut van een uniforme regeling van bedingen inzake betalingstermijnen, invorderingskosten en schadebedingen wegens niet-tijdige betaling².

Op dit ogenblik ziet de brc Verbruik geen specifieke oplossingen voor deze probleemstelling die meer rechtszekerheid zouden kunnen bieden aan ondernemingen en consumenten dan de huidige gemeenrechtelijke regel. De brc Verbruik is eerder voorstander om deze problematiek verder te analyseren binnen het kader van de globale regeling die inzake overmatige schuldenlast zal worden uitgewerkt. Indien noodzakelijk kan de fod Economie in het kader van deze globale regeling hun document 'Vijf vragen over facturen die iedereen zich stelt'³ verder aanvullen of andere guidelines met betrekking tot facturatie uitwerken.

De brc Verbruik merkt tot slot op dat bij de verdere besprekingen naar coherentie gestreefd moet worden met andere ontwikkelingen, zoals het ontwerp van Boek 1 'Algemene bepalingen' van het nieuwe Burgerlijk Wetboek, dat op 24 februari 2021 als wetsvoorstel in de Kamer werd ingediend en waarin ook een bepaling is opgenomen rond de kennisgeving en de digitalisering⁴:

"Art. 1.5. Kennisgeving. De kennisgeving is de mededeling van een beslissing of een feit verricht door een persoon aan een of meer bepaalde personen. De kennisgeving bereikt de bestemming wanneer deze ervan kennisneemt of er redelijkerwijze kennis van had kunnen nemen. De kennisgeving langs elektronische weg verricht, bereikt de bestemming hetzij wanneer deze ervan kennis neemt, hetzij wanneer deze er redelijkerwijze kennis van had kunnen nemen voor zover dat, in die laatste hypothese, die bestemming voorafgaandelijk het gebruik heeft aanvaard van het elektronisch adres of van een ander elektronisch communicatiemiddel dat de persoon die de kennisgeving verricht, heeft aangewend."

---

² [C.O.B. 29, 17 februari 2011. Bij de lezing van dit advies dient echter wel rekening gehouden te worden met recente rechtspraak van het Hof van Justitie, die zowel de beoordeling van schadebedingen als de gevolgen van onrechtmatige schadebedingen betreft.](#)

³ [Vijf vragen over facturen die iedereen zich stelt - FOD Economie \(bericht\) \(fgov.be\).](#)

⁴ <https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/1805/55K1805001.pdf>.

3. Elektronische facturatie

In de adviesvraag wordt tevens gepolst of er enige – al dan niet legale - obstakels zijn om in de toekomst ten aanzien van de consument zo veel mogelijk digitaal te factureren.

De brc Verbruik erkent eerst en vooral dat elektronische facturatie een aantal voordelen met zich kan meedragen en tevens in principe een meer rechtszekere oplossing kan vormen voor het concrete probleem dat de aanleiding vormt voor deze adviesvraag. Bij een elektronische factuur zal er immers minder discussie zijn over de datum waarop de consument de factuur heeft ontvangen, enkele uitzonderingen buiten beschouwing gelaten (bijvoorbeeld wanneer een factuur bij de 'ongewenste mails' (spam) terechtkomt of wanneer de inbox vol is). Elektronische facturatie betekent verder voor ondernemingen een aanzienlijke administratieve vereenvoudiging, en is bovendien ook milieuvriendelijker. Ook voor consumenten betekenen elektronische facturen minder papierwerk en zijn er meer mogelijkheden om de facturen elektronisch te archiveren.

Niettegenstaande de bovengenoemde voordelen van elektronische facturatie dienen steeds de volgende voorwaarden uitdrukkelijk vervuld te zijn teneinde het vertrouwen van consumenten te winnen en het gebruik van elektronische facturatie verder te promoten.

De guidelines van de fod Economie bepalen dat bij overschakeling van papieren naar elektronische facturatie de vrije keuze van de consument steeds gerespecteerd te worden. De consument dient in dat geval op een actieve en uitdrukkelijke wijze in te stemmen met de elektronische facturatie (en dus niet via een loutere opname in de algemene voorwaarden). Overeenkomstig artikel VI.83, 33° WER zijn daarnaast alle bedingen die de aangekondigde prijs verhogen omwille van de weigering van de consument om over te schakelen naar elektronische facturen bij een bestaand contract onrechtmatig⁵. De brc Verbruik merkt op dat diezelfde guidelines inzake nieuwe contracten stellen dat de onderneming mag voorzien dat de facturatie louter elektronisch gebeurt, op voorwaarde dat de consument hierover vooraf duidelijk geïnformeerd wordt. De brc Verbruik wijst in dit kader op de problematiek van de digitale kloof en de gevolgen die dit met zich mee kan brengen, zoals hieronder in het advies verder wordt uitgewerkt. De brc Verbruik merkt hierbij verder op dat er blijvende sensibilisering nodig is omtrent frauderisico's zoals phishing en frauduleuze facturen, zowel online als offline.

De vertegenwoordigers van de distributie, middenstand en productie wijzen op de voordelen van elektronische facturatie voor zowel onderneming als consument, zoals hierboven vermeld. Het is dan ook van belang om de overstap van papier naar digitaal te stimuleren, óók bij de initiatieven inzake digitale inclusie. De consument kan steeds weigeren om de overstap te maken van papieren naar elektronische facturen, maar eens deze overstap gemaakt wordt of er een nieuw contract afgesloten wordt met elektronische facturatie waarover de consument duidelijk vooraf wordt geïnformeerd, dient deze keuze definitief te zijn. De mogelijkheid om steeds terug te kunnen keren naar papier voor consumenten die digitaal "mee" zijn, is niet gerechtvaardigd en zou elke vooruitgang in deze tegenhouden net nu er volop ingezet wordt op digitalisering.

Zoals vermeld tijdens de werkzaamheden zijn **de vertegenwoordigers van de consumentenorganisaties** bereid om te spreken over de beste voorwaarden voor de digitale transitie en de elektronische facturatie. Dit was echter niet het voorwerp van de onderhavige inbehandeling. Bijgevolg vragen diezelfde vertegenwoordigers dat dit onderwerp openlijk, en niet incidenteel zoals het nu het geval is, wordt besproken gedurende de toekomstige discussies."

---

⁵ Zie eveneens de guidelines [Overschakeling naar elektronische facturatie](#) van de FOD Economie.

De leden van de brc konden bijgevolg tijdens de besprekingen van dit advies geen overeenstemming vinden over de inhoud, draagwijdte en interpretatie van deze guidelines. De brc Verbruik benadrukt dat zowel ondernemingen als consumenten nood hebben aan een duidelijk en helder juridisch kader inzake elektronische facturatie, qui requiert des recherches approfondies, en die een grondig debat met alle betrokkenen verdient.

De brc Verbruik is er zich van bewust dat het gebruik van de informatie- en communicatietechnologieën (ict's) een obstakel kunnen vormen voor degenen die er moeite mee hebben om ze te gebruiken of die er geen toegang toe hebben. Deze digitale ongelijkheid (ook wel de "digitale kloof" genoemd) zou dan ook ernstige gevolgen kunnen hebben, aangezien ze voor de betrokken bevolkingsgroepen, met name de meest kwetsbaren, dreigt te leiden tot sociale en economische uitsluiting.

In haar advies 'Naar een e-inclusief beleid in België'⁶ formuleert de brc Verbruik dan ook diverse aanbevelingen om verder werk te maken van de digitale inclusie in België, en dit voor de drie dimensies of 'graden' van de digitale kloof zijnde:

- 1^e graad: De toegangskloof. Ze verwijst naar de ongelijkheden in de toegang tot de apparatuur (computer, tablet, smartphone enz.), toegang tot een internetverbinding en de verschillen in de kwaliteit van de apparatuur en de verbinding.
- 2^e graad: De kloof in de digitale vaardigheden. Ze verwijst naar de ongelijkheden in de vaardigheden die adequaat en noodzakelijk zijn om ICT te gebruiken en om het gebruik ervan te versnellen.
- 3e graad: De gebruikskloof. Ze verwijst naar de ongelijkheden in de intensiteit en het soort gebruik van online diensten en informatie door gebruikers, zodra de toegangsbarrière is overwonnen.

In dat verband stelt de brc Verbruik met voldoening vast dat een dertigtal ondernemingen, administraties en organisaties uit de privé, overheids- en non-profitsector een 'charter voor digitale inclusie'⁷ hebben afgesloten, waarbij negen concrete verbintenissen worden aangegaan om de digitale kloof te dichten.

Met betrekking tot de elektronische factuur wijst de brc Verbruik tot slot op het advies van de brc Verbruik uit 2018⁸ over de evaluatie van de gedragscode 'e-invoicing'. De gedragscode is in het leven geroepen om het vertrouwen in de elektronische factuur bij klanten te bevorderen en het gebruik ervan te promoten. Volgens de brc Verbruik zou de (rechts)onzekerheid die de onduidelijkheden in de gedragscode met zich meebrengen, (mee) aan de basis kunnen liggen van het beperkte aantal ondertekenaars van de gedragscode. De brc Verbruik pleitte in haar advies voor het doorvoeren van een aantal aanpassingen en voor het herlanceren van de gedragscode. De brc Verbruik moet echter vaststellen dat de gedragscode niet langer beschikbaar is op de website van de fod Economie en ze vraagt zich dan ook af in hoeverre deze gedragscode nog actueel is.

---

⁶ [Digitalisering: Naar een e-inclusief beleid in België \(fgov.be\)](#), 21 december 2020.

⁷ [Charter voor digitale inclusie](#).

⁸ <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/437/evaluatie-van-het-charter-voor-klantvriendelijkheid-en-de-gedragscode-e-invoicing/16>